

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרלו

ערב שבת-קודש
האזינו / שובה
ז' בתשרי ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בתשרי ה'תשס"ז — י"ד בתשרי ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' בתשרי	הלי שביתת עשור פרק ז-ח. הלכות חמץ ומצה... בפרקים אלו. פרק א.	הלי תשובה פרק ה.	מ"ע קסו. מל"ת שכו. מ"ע קסז. מל"ת שכח. קצט.
ש"ק	ח' בתשרי	פרק ב-ד.	פרק ו.	מ"ע קנו. מל"ת קצז. קצח.
א'	ט' בתשרי	פרק ה-ז.	פרק ז.	מל"ת ר. רא. מ"ע קנח.
ב'	י' בתשרי	פרק ח. נוסח ההגדה. הלכות שופר וסוכה ולולב.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע קנו. ספר משנה תורה סוף הלכות חמץ ומצה: נוסח ההגדה. מ"ע קע.
ג'	י"א בתשרי	פרק ג-ה.	פרק ט.	מ"ע קסח.
ד'	י"ב בתשרי	פרק ו-ח.	פרק י.	מ"ע קסט.
ה'	י"ג בתשרי	הלכות שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	מה אהבתי וגוי. ספר אתבה והוא ספר שני.. הלי ק"ש.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קעא.
ו'	י"ד בתשרי	פרק ד. הלכות קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ב.	מ"ע קעא. קנג.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.53	6.28.4	1.01	12.31	9.30	6.39	5.43	5.21	4.33	ו', ז' בתשרי
6.51	6.27.1	1.00	12.31	9.30	6.40	5.43	5.22	4.34	ש"ק, ח' בתשרי
5.50	5.26.1	12.00	11.30	8.30	5.41	4.44	4.23	3.35	א', ט' בתשרי
5.49	5.24.8	12.00	11.30	8.30	5.42	4.45	4.23	3.36	ב', י' בתשרי
5.48	5.23.5	12.00	11.30	8.31	5.43	4.45	4.24	3.37	ג', י"א בתשרי
5.46	5.22.2	12.00	11.30	8.31	5.43	4.46	4.25	3.37	ד', י"ב בתשרי
5.45	5.21.0	11.59	11.29	8.31	5.44	4.47	4.25	3.38	ה', י"ג בתשרי
5.44	5.19.7	11.59	11.29	8.31	5.45	4.47	4.26	3.39	ו', י"ד בתשרי

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שיוניים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

באר-שבע		חיפה		תל-אביב		ירושלים		פרשת
צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	
7:04	6:09	7:03	5:57	7:04	6:06	7:02	5:51	האזינו ש"ת
6:02	5:07	6:01	4:55	6:02	5:04	6:00	4:49	ערב יוה"כ
5:56	5:00	5:54	4:48	5:55	4:57	5:54	4:42	ערב חה"ס

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

כל אחד צריך לעבוד את ה' על-פי כל הכוחות שלו!

ישנם זמנים שבהם צריך ללבוש בגדי-זהב ויש זמנים שבהם יש ללבוש בגדי-לבן □ התחלת החיים, התחלת העבודה והתחלת השנה צריכות להיות ב'צעקה פשוטה', למעלה מהשכל □ אך לאחר מכן עליו לנצנע את העבודות ב'בית המקדש' שבנשמתו פנימה הן ב'בגדי זהב' והן ב'בגדי לבן' □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

עבודת הכהן גדול, כי, במשך כל השנה כולה נעשתה העבודה גם על-ידי כהנים אחרים, מה- שאי-כן ביום-הכיפורים הוצרך הכהן גדול בעצמו לעשות את כל העבודות.¹

ובעבודת הכהן גדול ביום-הכיפורים גופא – שני סוגים: חלק מהעבודה עשה בבגדי זהב (בבגדים אלו היו עוד מינים מלבד זהב, אלא שנקראים בגדי זהב על שם הזהב שבהם), וחלק מהעבודה – בבגדי לבן, פשתן טהור.

בבית-המקדש היו שלושה חלקים: העזרה, ההיכל (או אוהל-מועד), וקודש-קדשים.² העבודות בעזרה ובהיכל – היה הכהן גדול עושה בבגדי זהב, והעבודות בקודש-קדשים – היה עושה בבגדי לבן.

ג. חורבן בית-המקדש היה רק בית-המקדש הגשמי, היינו, באבנים, זהב וכסף; אבל בית-

א. עומדים אנו ימים אחדים קודם יום-הכיפורים, בזמן שנקרא "עשרת ימי תשובה". בהחשבון ד"עשרת ימי תשובה" נכללים גם שני ימי ראש-השנה ויום הכיפורים – שהרי הימים שבין ראש-השנה ליום-הכיפורים אינם אלא שבעה ימים, ומזה מובן ש"עשרת ימי תשובה" כוללים גם ראש-השנה ויום-הכיפורים.³

מכיוון שכל עשרת הימים נקראים בשם אחד – "עשרת ימי תשובה" – מוכה שימים אלו מהווים מציאות אחת, שראשיתה ראש-השנה, וסופה יום-הכיפורים. ומזה מובן, שמהרגע הראשון דראש-השנה מתחילה כבר ההכנה ליום-הכיפורים.

ב. מצוות היום דראש-השנה היא – תקיעת שופר.⁴ והנקודה של יום-הכיפורים היא –

(1) ראה לקו"ש חכ"ט עמ' 203. וש"נ.
(2) ראש-השנה כ"ב, (במשנה). כז"א.
(3) יומא לב, סע"ב, וש"נ.
(4) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה (וראה גם

* הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב עמ' 411 ואילך (בשילוב עם שיחת ז' תשרי תשי"ז). במהדורה זו ניתוספו עוד ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

דבר מלכות

לטעון שיצא ידי חובתו בתורה, תפילה, לימוד החסידות ולימוד הנגלה; עליו לידע שבבית-המקדש הוצרכו להיות בגדי זהב. לאורך גיסא, צריכים לזכור שאי-אפשר לצאת ידי חובה רק על-ידי החזקת הישיבות וכיוצא בזה – בגדי זהב – אלא צריכים גם בגדי לבן, בגדים טהורים ונקיים, עניינים רוחניים שהם טהורים ומפושטים מגשמיות וחומריות.

וכל אחד מהם צריך להיות מתאים למקומו: בעבודתו שהם מחוץ לקודשי-קדשים – צריכים בגדי זהב, להשתמש עם בגדי זהב עבור ענייני בית-המקדש, – כדאיתא במדרש¹: לא היה ראוי זהב להשתמש בו ולא נברא אלא בשביל בית-המקדש. עיקר בריאת הזהב היתה בשביל בית-המקדש, ומצד זה ישנו זהב גם בכל העולם. והרי כל יהודי מבין שאין צריכים לעשות העיקר לטפל והטפל לעיקר. –

אבל כאשר מדובר אודות קודשי-קדשים, הקודשי-קדשים שבנשמתו של כל יהודי – שם אין להכניס זהב. ה"גביר" – בשווה עם כולם. העבודות בקודשי-קדשים צריכים לעשותם בבגדי לבן.

ה. וזהו עניינם של עשרת-ימי-תשובה, שמתחילים בשופר דראש-השנה, ומסתיימים בעבודת כהן גדול ביום-הכיפורים: בתחילת עשרת-ימי-תשובה לוקחים שופר ותוקעים בו. השופר הוא קרן בהמה, וגם הקולות שתוקעים בו אינם תנועות מוזיקליות, אלא קולות פשוטים, תקיעה שברים ותרועה. כאשר יהודי נעמד לפני הקב"ה – אין "חכמות". הקשר שלו עם הקב"ה הוא על-ידי

המקדש הרוחני שנמצא בתוך כל יהודי פנימה, בית-המקדש שנמצא בנשמתו של כל יהודי, הרי הוא נשאר תמיד בשלימותו². אפילו יהודי אינו יכול להחריבו חס-ושלום, ומכל-שכן שגוי אינו יכול להחריבו.

– וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³: רק גופותינו ניתנו בגלות ובשעבוד מלכויות, אבל נשמותינו לא נמסרו לגלות ושעבוד מלכויות. –

בבית-המקדש הרוחני זה שנמצא אצל כל יהודי, ישנם גם החילוקים דומני השנה. ובבוא יום-הכיפורים, צריך כל יהודי, שהוא ה"כהן גדול" בבית-המקדש ש"ז, לעשות כל העבודות, מבלי לסמוך על מישהו אחר. ובעבודה שצריך לעשות – יש שני סוגים: עבודות בקודשי-קדשים בבגדי לבן, ושאר העבודות בבגדי זהב.

ד. הטעם שהכהנים בעבודתם הוצרכו ללבוש בגדים שהם "לכבוד ולתפארת" [וכנ"ל], שביום-הכיפורים הוצרכה להיות העבודה בבגדי זהב, מלבד בקודשי-קדשים] – כותב הרמב"ם⁴, שזהו לפי שבקדושה צריכים להשתמש בדברים היפים והטובים ביותר, וכיוון שזהב תופס מקום חשוב ועושה רושם על האדם, לכן צריכה להיות העבודה בבית-המקדש, בפרט ביום-הכיפורים, בבגדי זהב. ועל-פי זה אינו מובן, למה דווקא בקודשי-קדשים היתה העבודה בבגדי לבן? הלא קודשי-קדשים הוא מקודש עוד יותר, ובודאי שהעבודה שם היתה צריכה להיות בבגדי זהב? והעניין בזה: כל אחד צריך לעבוד את ה' יתברך לפי כ"ל הכוחות ש"ז.

כאשר באים לגביר עבור צדקה, אינו יכול

תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

(7) תצוה כח, ב"מ.

(8) מו"נ ח"ג פמ"ה.

(9) ב"ר פט"ז, ב. שמו"ד רפל"ה.

"רשימת המנורה" עמ' פה.

(5) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב רפד, א (נעתק

ב"היום יום" כא תמוז).

(6) ג' תמוז תרפ"ז (לקו"ד ח"ד תרצב, א. סה"ש

דבר מלכות

צעקה לבבית פשוטה ("א פשוטן הארציקן אויסגעשריי"), הוא צועק מעומק לבבו, פנימיות הלב, שהוא בנו של הקב"ה והקב"ה הוא אביו, ומבקש, שאביו ייתן לו שנה טובה ומתוקה.

ו. וזהו המוסר-השכל עבור כל יהודי: עבודת כהן – עבודת כהן

כאשר יהודי נעמד לפני הקב"ה, אין "חכמות"! הקשר שלו עם הקב"ה הוא על-ידי צעקה לבבית פשוטה

התחלת החיים, התחלת העבודה והתחלת השנה, צריכה להיות בצעקה פשוטה להקב"ה – למעלה מהשכל; ואחר-כך צריך הוא בעצמו לעשות את העבודות בבית-המקדש, שהוא שלם גם עכשיו, הן בבגדי זהב והן בבגדי לבן. וכאשר יעשה כן – אזי יהיו אצלו הגשמיות והרוחניות ביחד, כפי שהיה הסדר אצל הכהן גדול, שלא לבש תחילה בגדי זהב ואחר-כך בגדי לבן, אלא היה מחליפם; תחילה בגדי זהב, אחר-כך בגדי לבן, ואחר-כך שוב בגדי זהב ואחר-כך עוד פעם בגדי לבן, ושוב בגדי זהב, כי, אצל יהודי גשמיות ורוחניות אינם נפרדים!"

ז. כשם שהכהן גדול, לאחר כל עבודתו בבגדי זהב ובגדי לבן, היה מתפלל תפלה קצרה¹⁰, ובמילים ספורים אלה היה פועל ("פלעגט ער

גדול בשני חלקים האמורים, כלומר, שיועד ומחליט לעבוד את הקב"ה הן בבגדי זהב והן בבגדי לבן.

בנוגע לדברים שהם מחוץ לקודשי-הקדשים, יודע הוא, שכיוון שהקב"ה נתן לו כסף ונשמה יהודית, אסור לו להתכסות ("באהאלטן זיך") בבגדי לבן, בגדים טהורים ונקיים, שכל דבר שעליהם נחשב לכתם, כך שכאשר פונים אליו אודות כסף, יאמר שילכו למישהו אחר, כיוון שהוא קדוש וטהור. הוא יודע שבבית-המקדש, הישיבה, בית-הכנסת ובית-המדרש, זקוקים לזהב – ועליו לתת זהב.

אבל כשמגיע לקודשי-קדשים, אזי הוא שווה עם כולם. הוא לא מתהלך בבגדי זהב אלא בבגדי לבן, בגדים לבנים טהורים, טהורים מגשמיות וחומריות. הוא יודע שבקודשי-

מוגבל, כך צריך יהודי לבוא בכל פעם עם לבושים חדשים, יקרים יותר, ובמילא גם קדושים יותר (מהנחה בלתי מוגה).

11) אלא, שעניין זה הוא דווקא כאשר בשעת העבודה נמצאים הבגדי זהב בפני עצמם והבגדי לבן בפני עצמם, דהיינו, שמשמש בכל אחד מהם במקומו, ואז אין הגשמיות (זהב) והרוחניות (לבן) נפרדים זה מזה, ואז יכולים לבקש ולפעול ("אויסבעטן") אצל הקב"ה שנה טובה הן ברוחניות והן בגשמיות (מהנחה בלתי מוגה).

12) יומא נבב, (במשנה). נגב.

10) האמת היא שלפעמים היו בגדי לבן יקרים יותר מבגדי זהב, כפי שמצינו שהיו של שנים-עשר מנה, של שמונה-עשר מנה וכו' (ראה יומא לדב, (במשנה). להב), אבל, בהבגדי לבן עצמם לא היה ניכר הדבר.

ועוד חילוק בין בגדי זהב לבגדי לבן – שבגדי זהב היו יכולים להשתמש באותם בגדים משנה לשנה, מה שאין-כן בגדי לבן היו צריכים להיות חדשים בכל שנה (ראה יומא יבב, וש"ג).

ותוכן העניין – שכאשר יהודי מתקשר עם הקב"ה בקודשי-קדשים, הנה כשם שהקב"ה אינו

דבר מלכות

אויסבעטן") שנה טובה עבורו, עבור שבטו, ועבור כל ישראל שבכל העולם, גם בגשמיות – כך גם כל יהודי, כאשר עובד את עבודתו בקודשי-קדשים שבנפשו פנימה, הנה במילים ספורים וברגעים ספורים ממשיך אושר על כל הימים של כל השנה.

(משיחת יום רביעי, פרשת האזינו, ז' בתשרי ה'תשי"ד, לעסקני ישיבות תומכית-ממנים ליובאוויטש, בחדרו הקי" – 'תורת-מנחם – התועדויות' תשי"ד, חלק ראשון (יו"ד) עמ' 15-18)

וכשם שתפילת כהן גדול היתה בשביל כל ישראל, כך גם תפילתו של כל יהודי ביום-

13) שבועות לט, סע"א. סנהדרין כז, סע"ב.
14) [בין הדברים שדיבר כ"ק אדמו"ר עם הבעה"ב, אמר:]
מה שאמרו חז"ל (שבת קיט, א. וש"נ) "עשר בשביל שתעשר" – אין הכוונה בנוגע לממון בלבד, אלא גם בכל הדברים שנתנים לצדקה, כמו כוח ובריאות, אוי משלם הקב"ה כמה פעמים ככה.
[בסיום השיחה אמר כ"ק אדמו"ר:] חתימה וגמר חתימה טובה.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

יום הכיפורים

יום הכיפורים - כתר

בכתבי האריז"ל נאמר, שעשרת-ימית-שובה מכוונים כנגד עשר הספירות. ומפרש השל"ה, שיום ראשון מכוון כנגד ספירת המלכות, יום שני – יסוד, וכן הלאה (מלמטה למעלה).

אומר על כך כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק:

לכאורה, נראה דחוק לומר ששני ימי ראש-השנה הם מלכות ויסוד, והימים שלאחריהם, שהם ימי חול, נעלים מהם. והנראה יותר, ששני ימי ראש-השנה הם חכמה ובינה, הימים שאחריהם – שבע המידות, ויום-הכיפורים – כתר.

(אור-התורה – דברים ג, עמי איתסא)

* * *

ומוסיף על כך כ"ק אדמו"ר:

סדר זה, לפיו יום-הכיפורים נעלה מראש-השנה, נראה יותר, כמבואר בכתבי האריז"ל ש"יום-הכיפורים בסוד הפנימיות וראש-השנה בסוד החיצוניות". וגם על-פי נגלה, הרי רק ביום-הכיפורים דומה כל יהודי למלאכי-השרת, ולא בראש-השנה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת האזינו ה'תשמ"ז)

יום-הכיפורים בביאת המשיח

בערב יום-הכיפורים, בסעודת הבוקר, היה הרבי הרש"ב נ"ע משוחח בעניין מסויים בחסידות וב'עבודה'. על-פירוב היה תוכן העניין מוקדש לנושא: איך תהיה העבודה של ערב יום-הכיפורים בביאת המשיח.

ופעם אמר: כשמישיח יבוא יהיה בעולם הזה הגשמי גילוי אור אלוקי, כפי שהדבר כעת בעולם האצילות. אז יראו את דבר-ה' המהווה ומחיה את המקום, וכך גם את דבר-ה' המהווה ומחיה את הזמן; בכל יום יאיר הגילוי האמיתי של היום. אז יאיר ה"ובתשעה לחדש" כפי שנאמר מפי הקב"ה.

(ליקוטי-דיבורים א, עמי 264)

י"ג שעות נוספות

הרבי הרש"ב נ"ע היה מוסיף י"ג שעות הכנה לכ"ו השעות של יום-הכיפורים, כך שמספר השעות היה – ל"ט. הוא היה קם באחת וחצי בלילה, ולומד קבלה עד זמן 'כפרות', שהיה בחמש ורבע לפנות בוקר. לאחר 'כפרות' למד עוד זמן-מה ואחרי-כן הלך לטבול במקווה.

(ספר-השיחות תשי"ה עמי 21)

עבודה בזריזות

פעם אחת האריך הרבי הרי"צ בתפילתו בערב יום-הכיפורים. הרבי הרש"ב נ"ע הקפיד על כך ואמר לו: "סדר חדש ב'עבודה'!... בערב יום-הכיפורים העבודה צריכה להיות בזריזות!".

(ספר-השיחות תשי"א עמי 88)

היום הקדוש

עם שבשדות

אחד מתלמידי הבעל-שם-טוב נסע פעם לרבו לקראת יום-הכיפורים, ובערב היום הקדוש, מכיוון שלא הזדמן לו לקנות ביום האתמול שחת לסוסים ולא אכלו הסוסים כל יום האתמול, על כן הוצרכו בבוקר לעמוד מחוץ לעיר ולרעות ביער. תוך כדי כך שכב החסיד לנוח קצת ונרדם. כשהתעורר משנתו – ראה שכבר יצאו הכוכבים, והואיל והיה רחוק כדי פרסה מהעיר, הוצרך להישאר מחוץ לעיר ולעשות שם את היום הקדוש. החסיד הצטער צער גדול על כך, והתפלל בהכנעה רבה.

במוצאי יום-הכיפורים נסע לעיר, אל הבעל-שם-טוב, וזה קיבלו בסבר פנים יפות מאוד ובשמחה רבה. אמר לו: דע לך, שתפילתך העלתה את כל תפילותיהם של "העם שבשדות".

(כתר-שם-טוב, סימן שיז)

זיעה כמים

פעם אחת, בין תפילת מוסף למנחה ביום-הכיפורים, ישב כ"ק אדמו"ר האמצעי חבוש בשטריימל שלו והתעמק במחשבותיו. מרוב היגיעה ועבודת המוח – נהיה קצהו העליון של השטריימל רטוב מזיעה.

(ספר-השיחות תרצ"ו, עמ' 303)

אתה חוטא - ואומר עלי?!...

כשהרבי המהר"ש היה ילד, הניח עליו חסיד ישיש את המחזור, בעת אמירת "על חטא" בתפילת יום-הכיפורים. אמר לו הילד: אתה חוטא, ועליי אתה אומר ("על חטא")?!...

דבקה נפשי אחרך

פעם, בליובאוויטש, בעת אמירת "סדר העבודה" ביום-הכיפורים, נראה ברק מסמא עיניים ונשמע רעם אדיר, ופרצה שריפה בעיירה. בבית-הכנסת פרצה בהלה, שכן לא ידעו היכן השריפה, ובגלל האש והעשן שנראו בחוץ, נדמה היה כי השריפה אווזת בבית-הכנסת עצמו. כמעט כל המתפללים רצו החוצה, ונשארו רק מי שעמדו ליד כ"ק אדמו"ר המהר"ש, שכן הם ראו שהרבי נשאר לשבת במקומו. בעזרת-הנשים, בגלל המנוסה הבהולה, נפלה אישה אחת ונשברה רגלה.

וראה זה פלא: רבי איסר החזן, בגלל התלהבותו הגדולה באמירת העבודה, לא הרגיש כלל בכל הנעשה, והמשיך באמירת סדר העבודה ללא הפסק כלשהו.

(ספר-השיחות תשי"ד עמ' 28)

"חיפשתי את אבא"

ביום-הכיפורים תרמ"ד האריך הרבי הרש"ב ביותר בתפילה, שלא כהרגלו בכל שנה. כשנשאל על כך, הסביר: כל השנים התפללתי עם אבא (הרבי מהר"ש) בסידור אחד, וזה היה קל; אך השנה הייתי צריך ללכת ולחפש את אבא, וזה דורש זמן (הרבי מהר"ש נסתלק בשנת תרמ"ג).

(ספר-השיחות תשי"א, עמ' 28)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת האזינו¹

ח' בתשרי, שבת שובה

"והעיקר – לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון, ולא כמו שנוהגין עכשיו"⁵.

ערבית. יש להזכיר לציבור – לפני התפילה – את השינויים וההוספות שבתפילת עשרת-ימית-השובה ושבת-תשובה. בברכת 'מגן אבות' אומרים: "המלך הקדוש".

הפטרה: "שובה ישראל" עד "ופושעים ייכשלו בם"; "מי א-ל כמוך" עד "מימי קדם" (הושע יד, ב-י. מיכה ז, יח-כ⁷. נוהגים (להקפיד ביותר) שלא לקרוא קטן למפטיר בשבת זו⁸.

מנחה. קוראים בפרשת ברכה. צדקתך⁹, קדיש תתקבל. לדוד ה' אורי, עלינו, קדיש יתום.

בסעודה שלישיית (בכל שבת) היה הרבי נוהג לטעום מזונות או פירות¹⁰.

"כל ענייני 'שבת שובה' שייכים לכל אחד ואחת מיישראל, האנשים והנשים והטף, כמנהג ישראל שבאים כולם לבית-הכנסת ושומעים קריאת-התורה וכו"².

"בשבת שובה – מתקן ומעלה את כל שבתות השנה, כי התשובה דשבת-תשובה היא נעלית גם מהתשובה דכל שבתות השנה"³.

בשבת שובה יש להחליט החלטות טובות: להוסיף בכל ענייני העבודה בתורה, עבודה וגמילות-חסדים (כולל גם צדקה בשבת – על-ידי הכנסת אורחים בסבר-פנים-יפות וכיו"ב)⁴.

בשבת שובה דורש הרב מהלכות החג,

5) שו"ע אדמוה"י סי' תכט ס"ב. נתבאר בלקוטי-שיחות ח"ג עמ' 953 (בלה"ק עם הוספות ביתורת מנחם – התוועדות; (כד) תשי"ט ח"א עמ' 25) וסוכס בשולחן המלך' שם, שכיוון שצריך ללמד דרכי עבודת ה' בקיום המצוות בכלל, לא נזכר שצריך לדרוש גם הלי יו"כ, כי גם זה נכלל ב'דרכי ה' שם, עיי"ש.

6) ובליט-ברירה יש לדון להתיר זאת גם במצע התפילה, ראה בלוח-השבוע בגיליון תר"ל, הערה 3.

7) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

8) שו"ע אדמוה"י סי' רפד ס"ח, ונתבאר בלקוטי ח"יד עמ' 144 שאין מקום לקטן – שפטור מכל המצוות וממילא אין שייך אצלו (שלמות) ענין התשובה – שיאמר ההפטר דשובה ישראל, ע"כ. והיינו אפילו "במקרים יוצאים מהכלל", כי בלא-הכי הרי "אצל חסידים לא נהגו לתת מפטיר לקטן" (התוועדות) תשמ"ה ח"ד עמ' 2334.

9) ע"פ סידור אדמוה"י לפני "למנצח יענד", והטעם שהרי ערב יויכ אינו נוהג כיוויט אלא מהלילה ממש ולא ממנחה שלפניו – שו"ע אדמוה"י סי' תרי"ד ס"ה.

10) לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 60 (ומן הסתם אכל כזית), ע"פ המובא בספר-המנהגים עמ' 34. וראה ביאור בה בלקוטי כרך כא עמ' 84 (ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סי' קנד). לפעמים יצאו י"ח סעודה ג' באכילת מזונות

* מקוצר היריעה, נשמט חלק מן ההערות. הן מופיעות בשלימותן במהדורה האלקטרונית.

1) המהר"ל מפראג (סי' הזכרונות לאדמו"ר מהור"צ ח"א פכ"ט) והמגיד ממזריטש (סי' התולדות מהר"ש של הרבי, עמ' 74) ציוו ללמוד שירת האזינו בע"פ. ובסה"ש תשי"א (עמ' 56. בלה"ק – עמ' 10): "שמעתי מגדולים, שכל יהודי צריך לדעת את שירת האזינו בע"פ". ומבאר שם שזה מביא שפע ברכה גדול בפרנסה, עיי"ש.

2) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 5. ובהערה 25 שם: "ומעשה רב (בהסכם גדולי ישראל) שגם ילדות קטנות באות עם אבותיהן לבית-הכנסת (לא רק לעזרת-נשים), ואפילו לאחר גיל שלוש שנים – כל זמן שלא הגיעו לכלל חינוך והבנה בעניין זה" [צ"ע להתאים לזה את האמור באותו ענין בספר 'החינוך והמחנך' עמ' 61]. ועיי"ש בהערה 24, שזה מעין דוגמת עלייה לרגל לע"ל "ימדי שבת בשבתו". וזוהו ברור שהכוונה לכל שבת.

3) ד"ה "שובה ישראל" תשי"מ ס"א, סה"מ מלוקט ח"א עמ' שמה; ביתורת-מנחם – ספר המאמרים מלוקט' לפי סדר השנה, ח"א עמ' קד.

4) 'התוועדות' תנשי"א ח"א עמ' 24. וראה פירוט בזה בהתוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222.

לוח השבוע

יום ראשון

ט' בתשרי, ערב יום־הכיפורים

מוצאי שבת:

ערבית. אין אומרים 'ויהי נועם', 'ואתה קדוש'¹⁰.

אין מקדשין את הלבנה עד מוצאי יום־הכיפורים¹¹.

מהיום ועד אחר ב' דראש־חודש מרחשוון אין אומרים תחנון¹².

סדר כפרות¹³:

תרגול לבן. זמנו – באשמורת הבוקר של ערב־יום־הכיפורים¹⁴. הכפרות יהיו כפי חשבון בני־אדם שבבית, זכר לזכר ונקבה ולנקבה, ולמעוברת¹⁵ שלושה: אחת בשבילה, וזכר ונקבה בשביל ספק הוולד¹⁶.

אומרים 'בני אדם' עד 'מצאתי כופר' פעם אחת, ואחר־כך אומרים פעם אחת 'זה

חליפתי" עד 'ולשלום', ובעת אמירת 'זה חליפתי...' מסבבים שלוש פעמים את התרנגול/ת מעל הראש, וחוזרים ואומרים 'בני אדם...' כסדר הזה עושים שלוש פעמים.

בסך הכול אמירת 'בני אדם' עד 'ולשלום' – שלוש פעמים. ובסך הכול מסבבים תשע פעמים¹⁷.

אם היה פגם בשחיטה, צריך 'כפרה' אחרת. אך אם השחיטה היתה כדין, אפילו נמצא העוף טריפה, אין צריך אחרת¹⁸.

המהדרין, מכסים בעצמם את הדם בכרכה (ברשות השוחט, שהמצווה מוטלת עליו, שיכבד אותו להיות שלוחו). כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מכסה את הדם על־ידי נוצה, בחמש תנועות¹⁹. נוסח הברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על כיסוי הדם בעפר"²⁰ (ד' של "הדם" בפתח. ב' של "בעפר" דגושה ובסגול). אף מי שמכסה את הדם בפעם הראשונה, לא יכרך

אחר קידושא רבא, כמובא בליקוטי־שיחות שם הערה 7 ושי"ן.

10 (*) לוח כולל־חביד.

11 רמ"א סו"ס תרב (לא הובא בשו"ע אדמוה"ז שם, אך כן משמע בסיום מנהגי יוה"כ בספר־המנהגים עמ' 59).

12 לוח כולל־חביד, יא תשרי. גם הקורא ק"ש שעה־מיט אחר תצות אינו אומר תחנון, כיוון שנהגו כבר יו"ט אז, שהיו ממעטים בו בסליחות (שלא כערה"ה), ראה שו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ד ס"ד.

13 באוצר' עמ' קעח, שגם כשטבלו רבותינו ג"פ, היתה הפעם הראשונה בין כפרות לשחרית. והרבי כנראה טבל רק אז. ומי"מ רבים טובלים לפני כפרות (ומנחה, והדה"ט).

14 סידור אדמוה"ז. מי שאי־אפשר לו לעשות סדר הכפרות בערב יום־הכיפורים, יקיים זאת יום או יומיים לפני־כן, כי כל עשרת־ימית־שובה ימי כפרה הם (ראה פרמ"ג סי' תרה במיז ס"ק א. שד"חמד מערכת יוה"כ סי' א אות ב).

15 יש שדנו מאימתי נקראת מעוברת, אם מג' חדשים או ממי יום עכ"פ. ואולי לפני כן תפדה בצדקה.

16 סידור אדמוה"ז. ובלקו"ש ח"כ"ב עמ' 59 הע' 36: "לא חיישינן לתאומים (כמי"ש הבי"ח שם ממרדכי קטן. פמ"ג שם) – כיוון דמיעוטא הוא והמדובר הוא במנהג. וצ"ע בזמננו, דלפעמים רבות יודעים ברוך אשר יתאומים בבטנה, ועל בירור זה סומכים בנוגע לפיקוח־נפש בשבת ויום־הכיפורים וכיוצא־בזה – איך תתנהג ביכפרות, או שנאמר דכיוון דלא שכיחא כו', ובפרט בנדו"ד דבלאי"ה י"א לפטור כמה זכרים בתרגול אחד כו"י."

ועי"פ המבואר שם (ובלה"ק – בשערי הלכה ומנהגי יו"ד סו"ס צח) שהאם היא שצריכה כפרה נוספת, ולא שהכפרה היא בשביל העובר עצמו – העיר, דא"כ אם כבר עשתה כפרות יום או יומיים לפני כן, ולפני זמן הכפרות נולד התינוק, יצטרך התינוק כפרה נפרדת לעצמו. או שמא הכפרה על אבריו כעובר מועילה לו גם עתה. ועי"ע.

17 ספר־המנהגים עמ' 58. בשערי־הכולל (פמ"ד ס"ב) כי שאדמוה"ז השמיט מסידורו הלשונות 'חליפתנו, חליפתכן, חליפתהן' וכדומה, וכנראה כוונתו שיאמרו תמיד 'חליפתי' (המתכפר ולא המסובב), גם כשעושים לאחרים ואחרות, וצ"ב מה מנהגנו בפועל.

בבית הרבי נהגו (כל אחד מבני־הבית) לקיים ביכפרה מעין ד' מיתות אחר סדר הכפרות: לדרוך עליה מעט – כעין סקילה, לגעת קלות בצווארה – מעין חנק, לשרוף מעט משערותיה – כעין שריפה (יכפר חביד' גיליון 633 עמ' 23, מפי הרה"ח ר' חס"ד הלברשטם. ולהעיר משעה"י הני"ל, ששלל כ"ז, ומרשימותי יד עמ' 14 ש"כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ני"ע לא הי' זורק התרנגול תחת השולחן אבל היה סומך שתי ידיו עליו), ראה מטה־אפרים סי' תרד־תרה סי"ה.

18 שערי־הכולל פמ"ד סו"ב.

19 יאוצר מנהגי חביד' עמ' קעז, עיי"ש.

20 כן הקפיד לומר השו"ב הוותיק הרה"ח ר' יעקב־יוסף רסקין ע"ה, מפי בנו השו"ב הרה"ח ר' מנחם־מענדל שי רסקין, וכמדומה לו שאביו שמע זאת מפי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ני"ע. וראה שו"ע יו"ד סי' כח ס"ב ודרכי־שובה שם ס"ק טז.

לוח השבוע

ש'החיינו²¹

ואחד ב"שנה טובה ומתוקה"³⁰.

בדרך-כלל, אין רגילים בין אנ"ש ללכת היום לקברי צדיקים³¹.

מרבית בצדקה, ובפרט לפני תפילת מנחה³². הבעש"ט אמר: "מקול קשקוש המטבעות בקערות, מתפרדים הקליפות"³³.

מרבית באכילה ובשתייה כשיעור שני ימים – ערב יום-הכיפורים ויום-הכיפורים³⁴. וכל האוכל ושותה בערב יום-הכיפורים, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי³⁵.

נוהגים לאכול 'קרעפכין' (כיסני-בצק ממולאים בבשר)²⁹.

היום טובלים פרוסת המוציא בדבש³⁶, אבל על השולחן שמים גם מלח³⁷.

אין לאכול היום אלא מאכלים קלים להתעכל, כגון עופות ודגים. גברים לא יאכלו היום שום וביצים כלל³⁸.

לפי הוראת הרבי, אחר חצות היום יקרא כל אחד לעצמו את ההפטרה של יום-הכיפורים³⁸.

אבלות (רח"ף): כשסיים הרבי 'שבעה' על פטירת אמו הרבנית חנה ע"ה (תשכ"ה) טבל אחר חצות, קרוב ליום-הכיפורים. לא נהג בכל פרטי המנהגים האמורים בספר-המנהגים

אחרי כפרות לבש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בגדי משי, וגם לבנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ציווה לעשות כן²².

נוהגים לזרוק את בני המעיים, הכבד והכליות על הגג או בחצר, לאכילת בעלי-חיים, משום שראוי לרחם על הבריות כדי שירחמו עלינו מן השמים²³.

ראוי לתת את פדיון הכפרות לעניים או לקופות הצדקה בו ביום, ובהקדם האפשרי²⁴. אם נותנים את העופות עצמם לעניים, שאינם מתביישים בכך, יש להיזהר לתת לעניים היודעים (או ללמדם) כיצד להכשירם במליחה כדת וכדין.

אסור להתענות היום²⁵.

בתפילת שחרית אין אומרים "מזמור לתורה"²⁶, ולא "אבינו מלכנו"²⁷.

אין מאריכים היום בתפילת שחרית²⁸.

מבקשים 'לעקאח' (עוגת דבש), וגם אוכלים ממנו²⁹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה נוהג לחלק 'לעקאח' לכל אחד ואחד כשהוא לבוש בגדי משי של שבת וחגור אבנט, ומברך את כל אחד

29 ספר-המנהגים שם. הטעם, שאם נגזר עליו חיו שידוקק למתנת בשר ודם, יצא ידי-חובה בקבלת הילעקאח. הובא בלקו"ש חיד"ד עמ' 373.

30 ספר-המנהגים שם.

31 למרות שהמנהג מובא בשו"ע אדמוה"ז סי' תרה סי"ה מהרמ"א. גם הרבי לא הלך לאוהל ביום זה בהרבה שנים. ידוע שהלך בשנים תשי"א ותשי"ב – 'אוצרי עמי קפד'.

32 מטה-אפרים סי' תרז סי"ג.

33 לוח כולל-חב"ד. ספר בעשיט עה"ת, ר"ה ווי"כ, אות מח.

34 סידור אדמוה"ז.

בשער-הכולל (מד, ג) משמע שהכוונה להוסיף עוד סעודה (ושמא שתי סעודות) לשם יוהכ"פ. ועי"ע.

35 שו"ע אדמוה"ז סי' תרד סי"א.

36 היום-יום ח"ב (הוספות להיום יום בלה"ק – קטע מס' 21. 'צדיק למלך חיז עמ' 298).

37 שו"ע אדמוה"ז סי' קסז סי"ח.

38 שו"ע אדמוה"ז סי' תרח סי"ח.

*38 האמירה – ע"פ 'התועודיות' תשמ"ה ח"א עמ' 351.

יש להכין מראש עפר (חול יבש, שגרגריו נפרדים, ולא גושים) גם למטה, לפני השחיטה, שישפך הדם עליו. ממתנינים לבדיקת הסימנים ע"י השוחט – שלא תהיה ברכתו לבטלה, ומכסים ביד בעפר (כנייל) – שו"ע ונו"כ שם. 21 שו"ע אדמוה"ז או"ח סי' כב בקו"א א. וראה לקו"ש ח"א סי"ע 288.

22 ירשימותי הנ"ל, עמ' 17. וכן נהג הרבי, 'אוצרי עמי'.

23 שו"ע אדמוה"ז סי' תרה סי"ו. וראה ירשימותי שם, עמ' 18.

24 ראה גם ירשימותי שם.

25 שו"ע אדמוה"ז סי' תרד סי"א, עיי"ש בארוכה ובנתיב-החיים דיני עיוהכ"פ סק"ד.

26 סידור אדמוה"ז, ובשו"ע שלו סי' א (מהדו"ק) סי"ז, נא סי"א, ותרי"ד סי"ו. וראה צמח-צדק (שער המילואים, חידושים, טו ע"ב) שתמה ע"ז, ונתבאר דבריו בלקו"ש ח"א עמ' 426.

27 שם סי"ז.

28 קובץ-לויבאוויטש גיליון 5 עמ' 71, ועוד בשיחות אדמו"ר מהוריי"צ, נסמנו ב'אוצרי עמי' כפ.

לוח השבוע

'אשמנו' וגם באמירת 'ואנחנו הרשענו'⁴⁵, ובעת אמירת: 'על חטא...'; 'על חטאים...'; 'סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו'⁴⁶.

אין אומרים "אבינו מלכנו".
בסעודה המפסקת⁴⁷ – המאכלים יהיו ללא מלח⁴⁸.

אנשים לא יאכלו מאכלי חלב וחמאה ולא תבלינים חריפים בסעודה המפסקת⁴⁹.

"יש טובלים אחר סעודה המפסקת, כדי שיהא סמוך ליום-הכיפורים"⁵⁰.

מפסיקים לאכול מבעוד יום⁵¹.
הדלקת הנרות: מברכים: "להדליק נר של יום-הכיפורים", ו"שהחיינו"⁵².

מרבית בנרות בבית-הכנסת⁵³.

כל איש נשוי מדליק "א לעבעדיגע ליכט" [=נר חיים]. ולנשמת הוריו שנפטרו – נר נשמה⁵⁴.

חתן בשנת הנישואין שלו, שלבש ה'קיטל' לחופה, אינו לובשו ביום-הכיפורים⁵⁵. אבל

ביציאה מהשבעה, ואמר שגם לאחר יום-הכיפורים אין עושים מאומה מזה.

לפני טבילה ותפילת מנחה³⁹ נוהגים ללקות ל"ט מלקות קלות ברצועה של עגל. הנלקה – מוטה, ופניו לצפון³⁹. סדר ההלקאה: על כתף ימין, על כתף שמאל ותחתיהם באמצע⁴⁰, וחוזר חלילה. המלקה והנלקה שניהם אומרים שלוש פעמים פסוק 'והוא רחום'³⁰, בכל הלקאה אומרים תיבה אחת, סך הכול ל"ט תיבות.

אחרי מלקות יש לבדוק שלא יהיה על הגוף שום חציצה⁴¹ וטובלים שלוש פעמים, לפי שטבילה זו היא משום תשובה, כגר המתגייר⁴².

בתפילת מנחה בלחש, אחר 'יהיו לרצון' הראשון, אומרים וידוי ו"על חטא"⁴³.

בכל הווידויים: מתוודים בעמידה, ושוחים בעת הווידוי⁴⁴. מפסיקים קימעה במקומות המופסקים במחזור בנקודותיהם לאחריהם ("דברנו דופי: – "טפלנו שקר: – "קשינו עורף:"). מכים על החזה באותיות הא"ב של

ברכת הנהנין פ"ב ס"א). אם יודע שלא יאכל כביצה פת, לא יברך על נטילת ידים (שו"ע אדמוה"ז סי' קנח ס"ב).
(48) כמה טעמים בדבר, והטעם הפשוט הוא כדי שלא יצמא למים ביום-הכיפורים – שה"ש תרצ"ז עמ' 157.

(49) שו"ע אדמוה"ז סי' תר"ח ס"ח.
(50) דעה שנייה (יו"א), לאחר דעה ביסתי' בשו"ע אדמוה"ז תרו ס"ג. ורבים נוהגים גם בה.

(51) סי' תרח ס"א ג. רגילים להפסיק בזמן שנקבע להדלקת הנרות. וכשמפסיק לפני-כן, טוב להתנות לפני ברכת המזון, שעדיין אינו מקבל עליו את התענית – שם ס"ז.
(52) מחזו"ש, לוח כולל-חב"ד.

(53) שו"ע אדמוה"ז סי' תרי ס"ד. לוח כולל-חב"ד.
(54) במט"א סי' תרג ס"ח כתב, שאת נר הנשמה גם אשה (פנייה) מדלקת, ושמדליקים רק אחד (גם אם שני ההורים נפטרו, אבל להורה/הורים של הבעל מדליקים נר בנפרד).

שם ובאלף-המגן ס"ק יח ישנן דעות שונות איוה מהנרות יהיה בביתו ואיוה בבית-הכנסת, ובשו"ע אדמוה"ז סי' תרי ס"ד איתא, שר חיים הוא בבית-הכנסת (באג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ד עמ' קנב – שיש להניחו במקום שאינו עלול לכבות בנקל, עיי"ש). ולכן מביא בשבח-המועדים עמ' 44 שר הנשמה יהיה בבית ויבדיל עליו במוצאי יום-הכיפורים.

(55) ספר-המנהגים עמ' 58. גם קיטל אחר לא ילבש, אג"ק ח"ו עמ' קעב. ומהלשון משמע, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא לבש בפועל את הקיטל בחופתו – ילבשו עתה, כי

זמנה – ע"פ התוודויות' תשמ"ו ח"א עמ' 396.
(39) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"א טו (מלבד שני הפרטים – זמן המלקות, ואמירת הנלקה, שההוראה בספר המנהגים אחרת).

(40) 'אוצר' עמ' קפח.
(41) מט"א סי' תרו ס"ח.

(42) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"ב. גם נשים **נשואות** טובלות, עיי"ש ס"א, והמובא בסי' 'כבודה בת מלך' עמ' קעו.

(43) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"א ג. לכאורה, אין להכות על החזה ביסלח לנו בתפילה זו, שהרי אין בה תחנון אלא רק הווידוי **שבסופה**, וכהוראה: "על-חטא אומרים רק כמה שצריך" (לקושי ח"ט עמ' 386). ועצ"ע מלשון הרבי בנדון בספר-המנהגים ר"ע 65 "ימוצאי (ולא: מערב) יוהכ"פ...".

וראה הדיון בזה ב"התקשרות" גיליון שעט בסופו. אבל הה"ח ר' אלי שיי זילברשטרם מספר, שבשנת תשכ"ז וכן בשנת תשל"א (או תשל"ב) עמד מקרוב וראה בבירור שהרבי מכה על ליבו, הן בשחרית (ומתאים ללשון ספר-המנהגים הני"ל) והן במנחה.

(44) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"ז.
(45) 'אוצר' עמ' רא, ממנהג הרבי.

(46) שה"ש תשי"א עמ' 151, וראה שה"ש תשי"ה עמ' 9, 'המלך במסיבו ח"א עמ' רמח.

(47) יאכל לפחות כזית פת, כדי לברך ברכת המזון (סדר

לוח השבוע

ל'ספר ראשון'⁶⁷. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להחזיקו⁶⁸.

שני אנשים כשרים פונים עם ספרי-התורה למקום הש"ץ (המצטרף לבית-הדין). עומדים עם ספרי-התורה בסמוך לו, ואין מקיפים את הבימה, ואין עומדים איתם על הבימה⁶⁹.

מתחילים: 'ה' מלך, תגל הארץ".
"על דעת המקום... בישיבה של מעלה" צריך הש"ץ (בלבד) לומר בקול נמוך, אך באופן שהעומדים סביבו, שהם בית-דין, ישמעו⁷⁰.

פסוק "אור זרוע" – פעם אחת ובקול רם. כל-נדרי: גם הקהל אומר זאת בלחש (אך באופן שישמע לעומדים בסמוך), עם הש"ץ⁷¹.
"ויאמר ה' סלחתי כדברך" – אומר הקהל ג' פעמים ואחר-כך הש"ץ ג' פעמים⁷².

הש"ץ מברך 'שהחיינו' בקול רם, והקהל מברך כל אחד לעצמו בלחש, ויזהרו לסיים קודם שסיים הש"ץ כדי שיוכלו לענות אמן אחר ברכתו⁷³.

יש להכריז בבית-הכנסת, שמי שבירכו 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות – לא יברכה עתה⁷⁴.

מחזירים את ספרי-התורה וסוגרים הארון.
תפילת ערבית:
"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – אומרים בקול רם⁷⁵.
אחר עלינו – קדיש יתום, ארבעה מזמורי

(רח"ל) בשנת האבלות – ילבשנו⁵⁶. אין להיכנס בקיטל לבית-הכיסא⁵⁷.

מתעטפים בטלית כנהוג, ומברכים עליו לפני השקיעה⁵⁸.
נועלים נעלי בר, גומי וכל סנדל שאינו של עור, ודלא כהמחמירים בזה⁵⁹.

לפני ההליכה לכל-נדרי – ברכת הבנים והבנות⁶⁰. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לברך אז את תלמידי הישיבה, כשהוא לבוש בקיטל ובטלית.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בירך את נכדו, כשירדו למעלה מראשה של כל אחת ואחת⁶¹.
רבותינו נשיאינו היו מברכים בנוסח "יברכך"⁶².

אם יש שהות, יאמר כל אחד לעצמו (לפני פרקי התהלים שקודם כל-נדרי) וידוי – 'אשמנו' ו'על-חטא', וכן נהגו רבותינו נשיאינו⁶³.

יום שני

י' בתשרי, יום-הכיפורים

אין מדקדים לומר כל-נדרי מבעוד יום⁶⁴.
לפעמים, היה מורה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לנגן 'אבינו מלכנו', ואחר-כך אמרו את תשעת מזמורי התהלים קטו-קכג שקודם כל-נדרי⁶⁵.
פותחין הארון, ומוציאים לפחות שלושה ספרי-תורה⁶⁶. ומצווה גדולה לקנות החזקת

למרות שלא נדפס במחזור. אדמו"ר מהורש"ב היה מאריך קצת בווידוי זה (ירשימות ד, עמ' 17). הרבי היה אומר זאת בקביעות.

64) שם עמ' רב, למרות האמור בשו"ע אדמו"ר סי' תרי"ט ס"ד.

65) שם עמ' רב"ג.

66) 'המלך במסיבו ח"ב עמ' כא.

67) סידור אדמו"ר. וביהמלך במסיבו שם עמ' כב, שניתן לסדר ימכירה פומבית גם על שאר הספרים.

68) קובץ יגדיל-תורה (ני. גיליון ב עמ' נב בשם הרבי.

69) שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ט ס"ג.

70) ספר-המנהגים עמ' 63.

71) שו"ע אדמו"ר שם ס"ח.

72) שם ס"ט.

עניינו הוא "אחת בשנה".

56) 'אוצר עמי קצח.

57) שו"ע אדמו"ר סי' כא ס"ג.

58) שו"ע אדמו"ר סי' יח ס"ג, לוח כולל-חב"ד. וראה פסקי הסידור אות מב. ואין מסירין אותו בלילה, מפני שהדבר ידוע שאין מתכוונים לשם ציצית, אלא כדי להידמות למלאכים – ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' יח ס"ד.

59) 'אוצר עמי קצו, מספר מאמרי אדמו"ר הקצרים עמ' שלו (לענין יו"כ), וספר-המנהגים עמ' 46 לענין תשעה באב.

60) ספר-המנהגים שם.

61) 'אוצר עמי קצד.

62) שם עמ' קצה, ומציין לשיחת ליל שמח"ת וש"פ בראשית (ב) תשד"מ, עני"ש.

63) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר סי' תרו סו"ס ב,

לוח השבוע

כל היום⁷⁸. מה שנהגו המון העם לענות את התינוקות בליל יום-הכיפורים ואף כשצריכים לאכול מונעים זאת מהם – טעות היא בידם⁷⁹. ילדים הזקוקים לאכילה ביום הקדוש, יש להשגיח עליהם שלא יאכלו אכילה גסה, ושיברכו כדין⁸⁰.

היוצא לבית-הכיסא בליל יום-הכיפורים אחר התפילה, ייגע במקומות המכוסים כדי שיצטרך ליטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו ולברך "אשר יצר" בידיים טהורות. אבל ביום, דיי בכך שעשה צרכיו (אף ל'קטנים'), כדי ליטול כאמור, מכיוון שצריך להתפלל אחר-כך⁸¹.

שחרית:

ייטול ידיו רק עד סוף קשרי אצבעותיו. לאחר שניגב ידיו, מעביר המגבת על-גבי עיניו, להעביר מהן חבלי שינה. אם עיניו מלוכלכות, מותר לרחצן להעביר הלכלוך ולא יותר⁸².

הכהנים נוטלים ידיהם עד פרק הזרוע⁸³.

אין מברכים "שעשה לי כל צורכי"⁸⁴.

"כל מי שמכוין בעת התחלת 'ארון עולם', כתב ר' יהודה חסיד ורב האי גאון ורב שרירא גאון: 'ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין

תהילים א-ד (באמירת שמות הוי"ה שבהם, מכוונים שניקוד כל שם הוא כמו בתיבת 'בברית', כנדפס במחזור), קדיש יתום. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג לומר אחר-כך את כל התהילים (והתחילו שוב מתחילתו)⁷³.

לעניין לימוד מסכת יומא ביום-הכיפורים, כתב הרבי "אבל לא ראיתי שרבים נוהגים כן. ולולי דמסתפינא לומר – אפילו לא מספר ניכר כלל. ובדבר הרגיל ונעשה בפרסום, 'לא ראינו' – ראינו"⁷³.

קריאת-שמע שעל המיטה – כמו בשבת ויום-טוב. 'ברוך שם...' – בקול רם. אין אומרים תחנון ו'על חטא'⁷⁴.

קודם השינה אומרים תשעה מזמורי תהילים: כדק-לב⁷⁵.

מי שצריך לאכול ביום-הכיפורים⁷⁶, אינו מקדש ואינו צריך לבצוע על לחם-משנה. אבל אומר בכרכת המזון 'עלה ויבוא', ואומר "ביום-הכיפורים הזה, ביום סליחת העון הזה, ביום מקרא קודש הזה"⁷⁷.

מחנכים את הילדים (בנים ובנות) – הבריאים מגיל תשע והכחושים מגיל עשר – להתענות לשעות. ובזמננו אין מדקדקים שיתענו בני שתיים-עשרה ובנות אחת-עשרה

77) שו"ע אדמוה"י סי' קפח סי"א; תרי"ח סי"ח (בשער-הכולל פל"ד סי' כ' שבסידורו פסק שלא לומר זאת, אבל בפסקי הסידור אות קפה נחלק עליו). ואם שחכ לומר יעלה ויבוא, וזכר אחר שסיים ברכת 'בונה ירושלים' – לא יחזור (קיצושי"ע סי' קלג סי"ח. משני"ב סו"ס זה).

78) שו"ע אדמוה"י סי' תרטי"ז סי"ה וסי"א.

79) אלף-המגן למטי"א סי' תרטי"ז סי"ק ה.

80) אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"י ע"ב ב.

81) שו"ע אדמוה"י סי' תרי"ג סי"ד ה.

82) שם סי"ב ג. לענין נטי"י – גם ספר-המנהגים ע"מ 59, וביאורו באג"ק ח"ג ע"מ קמז.

83) לקו"ש ח"ט סי"ע 386, ממט"א תרי"ג סי"ח (ובסיי תרכ"א סי"ז, שהלוויים נוטלים רק עד סוף קשרי אצבעותיהם) וראה אלף-למטה תרי"ג סי"ק ט, שבת המועדים ע"מ 50 ושי"נ.

גם בנטילת ידיים שחרית יטלו הכהנים עד פרק הזרוע – הוראת הרבי, 'אוצר' ע"מ ר"ז. ומי"מ ישבו ויטלו ידיהם לסירוגין במוצאי יוה"כ"פ (לקו"ש ש"ס).

84) סידור אדמוה"י.

73) 'אוצר' ע"מ רי"ב ג [בסי' שבח-המועדים ע"מ 46 הביא שהוא מנהג ותיקין, משליה מסכת יומא].

74) מענה משנת תשנ"ה ('אוצר' ע"מ רלב), למרות שהמנהג נזכר ונתבאר בשו"ע רבינו סי' תרכ"א ס"ז.

75) ספר-המנהגים ע"מ 59.

76) ספר-המנהגים ע"מ 54. משמעות 'קודם השינה' (ולא 'קודם קריאת-שמע שעל המטה') היא, לכאורה, בזמן הקרוב ביותר לשינה (לפי אדמוה"י שאין מפסיקין במאומה בין ברכת 'המפיל לשינה). ובמחזור"ש, הוצאת קה"ת כפר-חבי"ד, ימי הסליחות תשמ"ז ושלאח"י, נדפסו המזמורים הללו לפני ברכת 'המפיל'.

77) לענין שיעורי (כמויות וזמני) אכילה לחולה וכיו' ביום-הכיפורים – ראה 'שיעור מקוה' ע"מ קפא. מדות ושיעורי תורה ע"מ רמט. ומאחר ר"מ 30 סמ"ק אינ"ס 30 גרם (ראה קובץ ינדיל תורה, ברוקלין, גיליון סה סימן סד), הרי ממוצע-הצפיפות בלחם לבן הוא 0.4 (12 גרם), בלחם אחיד 0.6 (18 גרם), וניתן ורצוי לדחוס את הלחם וכדי לכלי-המדידה ככל האפשר. ובפירות וירקות המשקל שווה בערך לנפח.

לוח השבוע

כשאומרים "בדמיך חיי". אם המילה מחוץ לבית-הכנסת – יחזירו את ספר-התורה לארון הקודש לפני שיוצאים⁹¹.

ונתנה תוקף: (הרבי עמד באמירת פיוט זה) הש"ץ מתחיל, והציבור אומר עד "את גזר דינם". אח"כ הש"ץ אומר בקול מ"כבקרת" עד סוף הקטע, והציבור מתחיל "בראש השנה" עד "ומי ירום". אז אומר הש"ץ בקול את כל הקטע, ובסיימו אומרים הש"ץ והציבור יחד בקול רם "ותשובה... הגזירה". שוב אומר הציבור "כי כשמך... וכחלום יעוף", והש"ץ אומר (או עכ"פ מסיים) את הקטע בקול, ואז אומרים הש"ץ והציבור בקול רם "ואתה הוא... וקיים", ואז אומרים הציבור "אין קצבה" עד גמירא כשהש"ץ מסיים את הקטע בקול מתחיל הש"ץ "כתר"⁹².

מכינים מגבות וכדומה כדי לפורסן, להפסיק בין פני המשתחוים בעלינו⁹³ ובהוכהנים' לבין הקרקע.

בשנים הראשונות, עמד הרבי ב'סדר העבודה', וישב רק לאמירת פיוט "כאוהל הנמתח".

שטן מקטרג על תפילתו, ואין לו שטן ופגע-רע בראש-השנה ויום-הכיפורים בתפילתו, ואויביו נופלין לפניו"⁸⁵.

הרבי עמד באמירת הפיוטים 'האדרת והאמונה' ו'לא-ל עורך דין' בחזרת הש"ץ. בפתיחת הארון להוצאת ספר-תורה אומרים שלוש פעמים י"ג מידות, ואחר-כך 'ריבוננו של עולם', ככתוב במחזור.

קוראים בתורה, חוץ מן המפטיר⁸⁶, בניגון המיוחד לימים הנוראים, וכן גם באמירת 'ויעזור', קריאת העולים לתורה, ברכות התורה, ו'מי שברך'⁸⁶.

בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית"⁸⁷. מי שיש לו אב ואם – יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות⁸⁸. אבל (רח"ל) בשנה הראשונה למות אביו או אימו, נשאר בבית-הכנסת, אבל אינו אומר 'זיכור'⁸⁹. אחר-כך אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות יכול לומר "אב הרחמים"⁹⁰.

אם יש מילה בבית-הכנסת, מלים קודם 'אשרי'. ומברכים על הכוס ומטעימים לתינוק הנימול, חוץ ממה שנותנים לו לטעום

הרי"ל שי גרונר שיאמר זאת.

91) לוח כולל-חבי"ד, ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' תרכ"א ס"ה. (משי"כ שם לומר איהו מזמור, צ"ע, שהרי הש"ץ אומר פסוקי ידעתי... לפני הקדיש).

92) המתפלל במניין (נוסח פולין) שאומרים 'כתר' בכל תפילות היום, לכאורה יענה עמהם כנוסחתם, ע"פ פשוט לשון הארז"ל "לומר כל נוסח הקדושה עם הש"ץ מלה במלה" (שו"ע אדמוה"ז סי' קכה סו"ס א. וראה בסי' הפסק בתפילה עמ' פ. וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ו חאו"ח סי' י' סוף אות ד).

93) הנה 'עלינו' הוא חלק בלתי-נפרד מהתפילה (וכשי"כ ברי"ה), ולפלא שנפוץ שלאחר הכריעה הש"ץ והציבור מסיימים אותם בלחש. ולפי הלשון במחזור השלם אודות הפסוקים שאומרים כ"קבלה מהרוקח" ברור שהש"ץ ממשיך נוסח עלינו בקול, ואז אומרים זאת הציבור בלחש (אמנם במהרי"ל ובד"מ ש"י"ל לאחרונה מכת"י ודפוסים ראשונים לא הביאו כלל נוסחא כזו – שמקורה בתיקון השער הכולל פמ"ג ס"ק יג – אלא כהנוסח בקצת מחזורים ובמהרי"ל שדחה שם, שכאשר **קהל** אומר הוא אלקינו, יאמר הש"ץ פסוקים אלו. ואולי היה המנהג שלאחר שהש"ץ מסיים לאומרו בקול, אומרים זאת הציבור, ואז יאמר אותן פסוקים. וע"ע).

85) ספר המאמרים תשי"ג עמ' 11.

86) ודלא כמנהג העולם, 'אוצר מנהגי חבי"ד' עמ' רכ. 86*) הניסח הנכון במי שברך זה היום: 'מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את (פלוגי בן פלוגי) בעבור שעלה לתורה לכבוד המקום ולכבוד התורה ולכבוד יום הכיפורים, בשכר זה הקדוש-ברוך הוא ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו, ונאמר אמן' (שער הכולל פכ"ו ס"ה, 'אוצר' שם. והעיר, שעמ"ז יש לברר מדוע (ואם?); ברי"ה אומרים 'יום הדין').

87) סידור 'תורה אורי' עמ' 259, 'המלך במסיביו ח"יב עמ' קסו. בה"ח סי' רפד ס"ק לו ע"פ זוהר ח"א פד, א.

88) קיצור שו"ע קלג,א. ולכאורה גם מי שיש לו הורים ונפטר לו רח"ל בן או בת נשאר לומר זיכור, ועכ"פ כשאין אחרים שיאמרו עבורם.

89) הוראת הרבי בחוברת 'יתכן עניינים' – לה"ק – גיליון נז, חג הסוכות תשכ"ה (והיא משנה אחרונה' כלפי המובא בשערי הלכה ומנהגי יו"ד עמ' פג) "לומר באופן שלא יהיה ניכר", וחבל שנשמטה שם), הובאה בשלימותה ב'אוצר' עמ' רכ"א,ב.

90) הוראת כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ ני"ע – 'המלך במסיביו ח"יב עמ' נח. ושם, שפעם בשנת תשי"י הורה הרבי למזכיר

לוח השבוע

תתקבל שאחריה, אומרים "לעילא ולעילא מכל" ⁹⁷.

בנעילה אומרים "חתמנו" (בתפילה וב'אבינו מלכנו', במקום "כתבנו"), "וחתום" (במקום "וכתוב"), "ניזכר ונחתם" (במקום "ניזכר ונכתב").

אומרים "היום יפנה" גם אם כבר העריב היום ⁹⁷.

בפיוט 'ה' ה' – אזכרה אלקים ואהמיה", כמדומה שאומרים "ג מידות רק בפעם הראשונה (ולא כפזמון בין בית לבית) ¹⁰⁰.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נהג לומר "ואוצרך הטוב לנו – תפתח", עם הפסק לפני תיבת "תפתח", ו"לנו" נמשך למעלה ¹⁰¹.

אין נשיאת כפיים, אפילו עוד היום גדול ¹⁰¹. באמצע קדיש תתקבל, אחרי 'דאמירן בעלמא ואמרו אמין', מנגנים 'מארש נפוליון' ¹⁰², ואחר-כך תוקעים תקיעה אחת ⁹⁷.

מעיקר הדין, מותר לתקוע אפילו בין השמשות ¹⁰³. אבל כמה פעמים אירע בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שהש"ץ סיים תפילת נעילה לפני צאת הכוכבים, והאריך כ"ק אדמו"ר בניגון "אבינו מלכנו" וניגון מארש נפוליון עד צאת הכוכבים ¹⁰⁴. ומאחר שהמון העם סומכים על התקיעה ומסיימים מיד אחריה את הצום, יש להיזהר

"אתה כוננת" צריך הש"ץ לומר כך: להכריז 'אתה', להפסיק קימעה, ואחר-כך להמשיך ולומר "כוננת עולמך..." ⁹⁴.

"מה שאומרים בסדר עבודה... 'חטאו, עוו, פשעו... בני ישראל' – אנו מדמין עצמנו כאילו אנחנו אותן 'בית ישראל', ויפה עושים המכים על ליבם כדרך שעושים באמירת 'אשמנו' ⁹⁵.

לאמירת 'הכהנים' עמד הרבי ממקומו (וכן לקטעים נוספים, גם בשנים שישב ברוב 'סדר העבודה').

הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: בכריעה – תחילה כריעה על ברכיו וגודלי רגליו. אחר כך, על גודלי ידיו, וההשתחוואה (מתרומם מברכיו). במצחו מגיע עד הרצפה, ונשאר עומד על אצבעות רגליו וגודלי ידיו ⁹⁶.

בין תפילת מוסף לתפילת מנחה מפסיקים, אם אפשר, לכל הפחות שלושת רבעי שעה ⁹⁷. קריאת התורה במנחה – בנגינת הטעמים הרגילה ⁹⁸.

זמן תפילת 'נעילה' מתחיל כשהחמה בראש האילנות, היינו קרוב לתחילת השקיעה ⁹⁹.

לפני 'אשרי' פותחין את הארון ⁹⁵, ונשאר פתוח עד אחרי התקיעה ¹⁰⁰.

בחצי קדיש שלפני תפילת נעילה ובקדיש

100) ספר-המנהגים עמ' 26-25.

100*) כן מסר הרה"מ דה'אוצר. מאידך, הרה"ח ר' נחום שי פקלן (המשמש כשי"ץ בבית חיינו) מסר, שאומרים הייג מדות גם כפזמון בין בתי הפיוט, ולכן נשאר כך במחזור החדש שי"ל בשנים האחרונות בנ"י. וצ"ע. וראה לעיל הערה ⁹⁸.

101) סה"מ תרפ"ז ס"ע כא. ובלקויד ח"א דף נטא, איתא מהאי-טעמא לעשות אתנחתא אחר תיבת 'ואוצרך'.

101*) ספר המנהגים (שוי"ע אדמוה"ז סי' תרכג ס"ח, כדעת הרמ"א שם). וראה 'אוצר' עמ' רמ. וצ"ע שבלוח כולל-חב"ד מזכיר 'נשיאת כפיים' (כדעת השו"ע וכו' ומנהג ירושלים. וראה נטעי גבריאל ר"פ שה).

102) ספר-הניגונים, ניגון קע.

103) שוי"ע אדמוה"ז סי' תרכג סעיף יא.

104) 'אוצר' עמ' רמב, והוא מלוח חב"ד תשנ"ג.

94) סה"ש תשי"ד עמ' 25-26.

95) שוי"ע אדמוה"ז סי' קיג סו"ס ג.

96) ירשימוי די עמ' 10. וראה 'אוצר' עמ' קלב.

97) ספר-המנהגים עמ' 59.

אדמו"ר מהורש"ב ואדמו"ר מהוריי"צ למדו ביוהכ"פ את כל שיעוריהם הקבועים, גם השיעורים בנגלה, אבל על לימוד משניות וגמי מסכת יומא ראה לעיל ע"י ציון *73 ובהערה.

98) 'אוצר' עמ' רלג. יש לברר אודות הייג מדות הנאמרות בקטע "יום קוראי בשמן" שבסיום היסליחותי בחזרת השי"ץ דמנחה, שנדפסו באותיות רגילות ולכן אין אומרים אותן בקול יחד כנהוג תמיד באמירת ייג מידות (והרי זה דבר הנאמר בציבור דווקא).

99) שוי"ע אדמוה"ז סי' תרכ"ג ס"ב.

לוח השבוע

שלוש פעמים לסירוגין עד פרק הזרוע, כמו נטילת ידים שחרית כיום רגיל, אבל בלא ברכה. וגם הכוהנים, שכבר נטלו ידיהם לנשיאת כפיים עד פרק הזרוע, אף אם נטלו אז לסירוגין, צריכים ליטול ידיהם כנ"ל¹¹³.

הבדלה – יין, נר, הברלה. ומברכים דוקא על נר ששבת (שדולק מערב יום-הכיפורים). ואם אין נר חוץ מזה שבבית-הכנסת, ידליק נר אחר ממנו ויברך על שניהם. ובבית מדליק עוד נר מהנר ששבת בביתו ומברך על שניהם. ואם אין בביתו נר ששבת יביא מבית-הכנסת. ואם אי-אפשר, יברך על נר שהודלק מנר בית-הכנסת¹¹⁴.

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע היה מדייק (רק בהבדלה זו) לעשות הברלה בעצמו¹¹⁵.

בכל השנה אין נותנים לאחר לשתות מהשיריים של כוס הברלה (אלא אם-כן בירכו עליו ברכת המזון), מה שאין כן במוצאי יום-הכיפורים אפשר לתת¹¹⁶.

אחרי הברלה מקדשים את הלבנה – בחגירת אבנט ובסידור [אבל לאו-דווקא בטלית וקיטל¹¹⁷], ונכון לרחוץ את הפנים ולנעול נעליים לפני כן¹¹⁸.

במוצאי יום-הכיפורים – סעודה חשובה¹¹⁹. עריכתה בהרחבה ממשיכה גשמיות על כל

בכל מקום שלא לתקוע לפני צאת הכוכבים. מוצאי יום-הכיפורים:

כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "המנהג 'שהש"ץ במוצאי יום-הכיפורים צריך להיות מי שיש לו אב ואם' – לא ראיתיו. ובבית-הכנסת כאן אין נוהגין כן"¹⁰⁵.

תפילת ערבית¹⁰⁶ והברלה – בקיטל וטלית, אבל בכובע, והטלית על הכתפיים¹⁰⁷.

מי ששכח ואמר 'המלך הקדוש' או 'המלך המשפט' אינו חוזר¹⁰⁷, אבל אם אמר 'זכרנו לחיים' פוסק ומתחיל 'מלך עוזר', ואם כבר אמר 'וכתבנו בספר החיים' – גומר תפילתו, ומתפלל שוב בתורת נדבה¹⁰⁸.

במוצאי יום-הכיפורים אומרים: 'גוט יום-טוב'¹⁰⁷. ובלויבאוויטש, באולם הקטן, הכריזו זאת¹⁰⁹.

"מי שכבה נרו ביום-הכיפורים... תקנתו שידליקנו שוב במוצאי יום-הכיפורים ולא יכבנו עוד אלא יניחנו לדלוק עד גמירא, וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה נרו במוצאי יום-הכיפורים, לא הוא ולא אחר, אלא יניחנו לדלוק עד גמירא"¹¹⁰.

צום יום-הכיפורים הוא כ"ו שעות¹¹¹, ויש להקל בזה ולצום קצת יותר מכ"ה שעות¹¹².

קודם הברלה וקידוש לבנה צריך ליטול ידיו

משמעה: לדעת הרבי.

113 לצורך שלילת התפשטות הטומאה לאחר סור קדושת היום – לקויש ח"ט עמ' 386. לפני קידוש לבנה – לוח כולל-חבי"ד (וכן הורה הרבי במוצאי ת"ב, ס' משבחי רבי עמי 151). עושים זאת רק כעת, עם תום שעות הצום, ולא לפני ערבית (וכיוון שעסוקים בתפילה, איצ' כלל ליטול ידיים אז).

114 שו"ע אדמוה"י סי' תרכ"ד ס"ה ז. מלשונו (עי' המג"א סי' ז, ע"ש בלבושי שרד) ברור, שגם בקביעות זו שיהי"פ חל בשבת אין לברך על האש כשאין לו נר ששבת או נר שהודלק ממנו (ודלא כמשנה ברורה סו"ס"ק ז, ע"ש בשער הציון סי' ט). מדליקים אבוקה, או מדליקים נר ומקרבים את שלהבתו לנר ששבת, ומברכים על שניהם יחד.

115 'אוצר' עמ' רמח.

116 ראה אופני הנהגה שונים ב'אוצר' שם.

117 לוח כולל-חבי"ד.

118 שו"ע אדמוה"י שם סי', 'המלך במסיבו ח"א עמ'

105 אג"ק ח"ג עמ' רכ.

106 המתפלל במניין מנוסח אחר, ומייד אחרי 'יתקבל' מתחילים ערבית – לכאורה עליו לסיים תחילה את 'אין כאלוקינו', 'עלנו', 'אל תירא' ו'אך צדיקים', וטי' פרקי התהילים, ורק אחר-כך יתחיל להתפלל ערבית – למרות שעל-ידיה הוא מפסיד את הקשר בין 'ברכו לברכות ק"ש (ראה שו"ע אדמוה"י סי' נד ס"ג. משניב סי' רלו ס"ק א). זאת ע"פ מנהגו שאין 'מהפכן הצינורות', וק"ו כאן, שהרי תפילת ערבית שייכת כבר ליום הבא.

107 עניית סי' ק"ח ס"ק א. דה"ח סי' לג. מו. עב.

108 קצה"ש סי' כא ס"ד ובבד"ש שם ס"ק ט.

109 סה"ש תרצ"ז עמ' 155 (כאחד מ'מהנהגים המקובלים, שיש להם יסוד').

110 שו"ע אדמוה"י סי' תרי ס"ח.

111 סה"ש תשי"ה עמ' 21.

112 אג"ק ח"ג עמ' רצז (ע"פ המכתב המקורי, הגרש המופיע בו אחר תיבת 'שלידידי', הוא טה"ד. וא"כ, תיבה זו

לוח השבוע

הנשיאות: תרכ"ו-תרמ"ג), ומנוחתו כבוד בליובאוויטש, באוהל אביו כ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'¹²⁴.

יום שישי

י"ד בתשרי, ערב חג הסוכות

מרבית בצדקה בערב סוכות.

עורכים מגבית ומחלקים את 'צורכי החג' לחג-הסוכות לאלו הנצרכים (כדומה ל'מעות חיטים' לחג-הפסח)¹²⁵. וכן מחלקים ד' מינים (שצריכים להיות 'לכם'), ומה טוב להשתדל שלכל אחד ואחד תהיה סוכה משלו'¹²⁶.

לפי הוראת הרבי, יש לקרוא אחר חצות את הפטרה של מחר¹²⁷.

בניית הסוכה:

סיפר הרבי: "כ"ק מו"ח אדמו"ר [מהוריי"צ] וכן אדמו"ר [הרה"ג והרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק] לא עסקו בעצמם בעשיית הסוכה"¹²⁷. אם כי מסופר שהרבי השתתף בעצמו בבניית הסוכה בביתו ברח' פרוזדנט, על-ידי זריקת כמה ענפים של סכך.

מכיוון ש"תשבו כעין תדרור" – צריכה להיות לכל משפחה סוכה לעצמה, בדוגמת מה שבכל השנה היא גרה בדירה משלה. ובפרט שגם עשיית הסוכה היא מצווה, ובכיוצא בזה "מצווה בו יותר מבשלוהו"¹²⁸.

אין שום הידור שתהיה הסוכה מחוץ לבית דווקא, אלא אפשר להסיר את הגג ולהניח

השנה¹¹⁹. טובלים פרוסת המוציא בדבש¹²⁰, אבל על השולחן שמים גם מלח¹²¹.

אין מברכים "שעשה לי כל צרכי", עד למחר בברכות-השחר¹²².

הערב מתעסקים או על-כל-פנים מדברים על-דבר עשיית הסוכה¹²³.

ואמר הרבי: "רוב ישראל – ואני בתוכם – אינם נזהרים בזה במעשה בפועל, ויוצאים גם עתה ידי חובת העניין על-ידי דיבור בזה"¹²⁰. שנה אחת ראו שהרבי חוזר הביתה במוצאי יום-הכיפורים, ומיד בכניסתו לחדר, עוד בטרם פשט את הקיטל, ניגש לארון הספרים, הוציא משניות מסכת סוכה, והחל ללמוד דיני סוכה¹²¹.

יום שלישי

י"א בתשרי

מחרת יום-הכיפורים נקרא "בשם השם" (ג-ט"ס נאמען)¹²³.

משכימים לבית-הכנסת¹²².

אין מתענים עד אחר אסרו-חג. וחתן ביום חופתו – בין יום-הכיפורים לחג הסוכות, מתענה¹²³.

יום חמישי

י"ג בתשרי

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, דוד רביעי לנשיאי חב"ד (שנות

רמז. וראה 'אוצרי עמי' רנ. 119) לשמע-אוזן עמי 145 בשם כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע. וראה 'אוצרי עמי' רנא. 120) סה"ש תשי"ח ח"א עמי 41. וראה 'רשימות' שם. 'המלך במסיבו' ח"א עמי רנא, ועוד. 121) מפי הרה"ח ר' דובער יוניק, ביימ 246 עמי 27. 122) לוח כולל-חבי"ד, משו"ע אדמוה"ז שם סי"ד. 123) לוח כולל-חבי"ד, משו"ע אדמוה"ז שם סי"ג, ומג"א סי"א תקע"ג סי"ק ב. 124) תיאור ההסתלקות, ותצלום המצבה (החדשה) בסי' ימי חבי"ד' ביום זה. ביאור מעלת היום בשיחות הרבי, הובאו בסי' הלכות החג בחגי עמי 53 ואילך.

לוח השבוע

קבלה בידינו מאדמו"ר הזקן, להדר לברך על אתרוג מקלבריה¹³⁰. גם בימינו, שיש אתרוגים משתילי קלבריה באה"ק ת"ו, עדיין יש להשתדל לברך על האתרוגים מקלבריה¹³⁶.

מראה האתרוג צריך להיות צהוב (כמראה שעווה), ולא כהמדקקים שיהיה מקצתו ירוק¹³⁷.

לוקחים לולב שאין עליו כפופים המכונים 'קנעפלאך' (כפתורים).

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הקפיד שהשדרה תהיה באמצע הלולב ממש, ולא מן-הצד קצת; לולב ישר; שאינו דק; ושעליו מחוברים בקליפה מאחורי השדרה. הקפדה זו האחרונה ידועה לנו גם מהנהגת הרב¹³⁸.

בחג הסוכות (וגם בשבת שבו) אסור להריח בהדם שבלולב. וטוב להימנע גם מלהריח באתרוג של מצוה. אם טעה והריח, לא יברך על הריח¹³⁹.

סדר אגידת הלולב:

מהדרים לאגוד את הלולב בסוכה ובערב יום-טוב¹⁴⁰. הרבי נהג לעשות זאת אחר חצות היום¹⁴⁰. גם בשנת תש"מ, שבה היתה הקביעות כבשנה זו, אגד הרבי את הלולב בערב שבת-קודש¹⁴¹.

המהדרים – אוגדים בעצמם את הלולב.

אין מוסיפים על אתרוג אחד, לולב אחד, שתי ערבות. אבל מנהג חסידים מקדמת-דנא

סכך¹²⁹.

עושים את הרפנות אפילו לכתחילה גם מדברים הפסולים לסכך. מנהגנו לעשות ארבע רפנות¹³⁰.

מרבם בסכך¹³⁰. אדמו"ר הזקן היה מצווה על כך: "סמיך יותר! עוד יותר סמיך!"¹³¹. וכדי "שיהיו כוכבים נראים מתוכה" תוחבים מקל בעובי הסכך, ליצור נקב שיוכלו לראותן בעדו¹³² [המכסים את הסוכה מפני הגשם בכיסוי פלסטי הצמוד לסכך מעליו, אם יש חלל טפח ביניהם, או שהוא מתחתיו אפילו אין ביניהם חלל טפח¹³³, ידאגו שיישאר (מחוץ לחלק המגולל) טפח פרוס לפני החג, כדי שיהיו מותרים לפתוח את המכסה כשנכנסים לסוכה בחג].

אין מנהגנו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה¹³⁴. אין מנהגנו בנוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על הרפנות¹³⁵.

בסוכת 770 (ובשאר הסוכות שבשכונה) רגילים לנהוג כבסוכת הרבי עצמו, שהיה בה רק היופי של הרפנות והסכך עצמם (והשתדלו להרבות בזה) ותו לא. אך בין אנ"ש בארה"ק נפוץ לתלות סדינים לבנים מסביב, ותמונת הרבי. וצ"ע.

ארבעת המינים:

אין מדקקים לשלם עבור ארבעת המינים קודם החג דווקא.

136) אג"ק חיי"ג עמ' קי וחלק י' עמ' צה.
137) ולכאורה אם יש אפשרות עדי"מ לקנות צהוב רק עם כתמי-עלים (יבלעטלאך) שהזהירות מהם היא רק הידור-של-יופי, יש להעדיף את הצהוב. ולפלא שרבים מאנ"ש אין מקפידין ע"ז, ובפרט שאף הקונים אתרוג (מקומי) בימים האחרונים, יכולים למצוא צהובים לרוב.
138) 'אוצר' עמ' רעא.
139) טושו"ע סי' תרנ"ג ונ"כ. סדר ברה"י פי"א סי"ח.
140) 'אוצר' עמ' רפד.
141) ואף שבארה"ק ניתן לעשות זאת במוצאי יום-טוב ללא חשש תלישה וחיתוך, כי אצלנו הוא חול-המועד, הרי גם אצלנו יש עניין רוחני באגוד הלולב לפני יום-טוב, כיוון שבוה נוצר קשר בין הלולב לסוכה (כנסמן ב'אוצר' עמ' רפג).

129) אג"ק חיי"ב עמ' סו.
130) ספר המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וכן כל הכתוב להלן בסתם נלקח משם.
131) 'לשמע אזן' עמ' 20.
132) 'התועודיות' תשי"ח ח"א עמ' 164.
133) כיסוי מעל הסכך ללא חלל טפח אינו נחשב לאוהל (עיין שו"ע אדמוה"ז סי' תר"מ סי"ז), אך מתחתיו אסור אפילו כשאין חלל כלשהו, כדעת הילבושי שרד"י שם (שו"ע"ר שם, ודלא כמ"ש המשנה 'ברורה שם ס"ק כה בשם הפרי-מגדים).
134) ספר-המנהגים. אבל הבונים סוכתם בנייה, חובתם להכין לה רצפה מיוחדת, לבל ייכשלו בהשקיה בשבת ויו"ט (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' שלו סי"ט).
135) ספר-המנהגים, 'אוצר' עמ' רסז, וש"י הטעם.

לוח השבוע

על הלולב עצמו עושים שתי כריכות. ומשתדלים ששתי הכריכות יהיו מכוסות בהרסים ובערבות, וגם, על-כל-פנים מקצת, הכריכה העליונה.

בנוסף לשתי כריכות הנ"ל (ואחרי עשייתן¹⁴⁶), אוגד את הלולב, ההרסים והערבות ביחד על-ידי שלוש כריכות. שלוש כריכות אלו צריכות להיות בתחום טפח אחד. נמצאו סך-הכול חמש כריכות.

רצוי לקנות לכל אחד מהבנים מגיל שש ומעלה ארבעת המינים כשרים כהלכתם¹⁴⁷ (וכמובן שלא להשאיר את הבר-מצווה יהיו ארבעת המינים מהודרים).

יש לאחסן את הלולב ומיניו בצורה טובה, ובפרט שבשבת אסור גם להוסיף מים בכלי שבו נמצאים ארבעת המינים¹⁴⁸. יש מעדיפים להוציא בכל פעם את ההרסים והערבות מכריכתן עם הלולב אחרי התפילה (והמבצעים), ולאחסנם יבשים בתוך נייר-אלומיניום בתחתית המקרר.

להוסיף על שלושה הרסים. ו"כל המרבה – הרי זה משובח".

בשנים האחרונות עורר הרבי להשתדל להוסיף על שלושה הרסים – על-כל-פנים עוד שלושה, כנגד השלושה שמן-הדין¹⁴². [גם ההוספות בהרסים מתחלקות בשווה לצדדים¹⁴²].

אין משתמשים בסלים הקלועים לערבות ולהרסים ('קושיקלך'), אלא בטבעות העשויות מעלי הלולב.

הרבי הורה להכין את כל הטבעות קודם שמתחילים לאגוד את הלולב¹⁴³.

ההרסים – אחד מימין הלולב (כאשר שידרת הלולב היא מול פני האוגד), אחד משמאלו ואחד באמצע, נוטה קצת לצד ימין. והערבות אחת מימין הלולב ואחת משמאלו¹⁴⁴. משתדלים שהערבות לא ייראו כל-כך.

קצותיהם התחתונים של הלולב, ההרסים והערבות מונחים בשווה זה ליד זה, ולא שיבלוט הלולב מלמטה¹⁴⁵.

142 (יתוועדויות' תשנ"ב ח"א עמ' 76. וראה 'אוצרי עמי

רפד.

142*) ראה 'אוצרי עמי אות סב.

143 'אוצרי עמי רפה.

144 סידור אדמוה"ז.

145 'אוצרי עמי רפה מהנהגת הרבי, וע"ש מקור לזה

מסידור אדמוה"ז.

146 שם עמי רפז אות ע.

147 ראה שו"ע סי' תרנ"ז ונ"י. קצות החושן סי' רמא

סי' ק. ד. שו"ת אגרות-משה או"ח ח"ג סי' צה. חנוך לנער

פכ"ה, ושי"נ.

148 שו"ע סי' תרנ"ד. שו"ע אדמוה"ז סי' שלו סי"ז.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם-משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן-יודא ור' יוסף-יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש